

TEZSİZ YÜKSEK LİSANS EĞİTİMİNDE KARŞILAŞILAN SORUNLAR

Gaye KIRAY

Eskişehir Kardeşler İlköğretim Okulu Öğretmeni
Anadolu Üniversitesi - Eğitim Bilimleri Enstitüsü, EYTEPE Öğrencisi

ÖZET

Günümüz bilgi çağıdır. Bilginin üretilmesi, öğretilmesi ve yayılmasında eğitim sistemine büyük görevler düşmektedir. Yükseköğretimde, yüksek nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu da lisansüstü eğitim ile gerçekleştirilir. Lisansüstü eğitimin ilk basamağı olan yüksek lisansın sorunlarının incelenmesi büyük önem taşımaktadır. Bu araştırmanın amacı, tezsiz yüksek lisans eğitiminin sorunlarını belirlemektir.

Anahtar Sözcükler: Tezsiz Yüksek Lisans, Lisans Üstü Eğitim.

ABSTRACT

Today, we have been living the information epoch. Education system has a big task in producing, teaching and scattering the information. In high education, it is aimed to train highly qualified human power. This is realized by graduate education. Examining the problems of Master of Arts as the first step of graduate education carries high importance. The goal of this research is to determine the problems of Master of Arts without thesis.

Key Words: Master of Arts, Graduate Education.

GİRİŞ

21. yy. da, bilim ve teknolojinin hızla ilerlemesinin etkisi ile toplumların yapısı değişmektedir. Bu durum ise bireylerin gereksinim ve beklentilerini farklılaştırmaktadır.

Temel bilimler ve gelişen modern teknoloji, gerçekleştirdiği yepyeni üretim, haberleşme vb. yöntemleriyle toplumların yapısını değiştirmektedir. Değişim insanın yalnızca maddi yaşam koşullarında kalmamaktadır. Kişinin düşünce yapısını ve iş hayatını da etkilemektedir. Bilim ve teknoloji birikimi günümüzde olağanüstü hızla artmakta, bu hız sonucunda da bilgi ve teknolojinin kullanım süresi dolayısı ile geçerlilik süresi kısalmaktadır. Bu durumda hem eğitim programlarının yeni gereksinimlere göre çeşitlendirilmesini, hem de öğretim programları ve eğitim araçlarının sürekli olarak yenilenmesini zorunlu hale getirmektedir (Baloğlu, 1995, s.31). Bu nedenle toplumun yeni beliren ihtiyaçları, bilimin en yeni yönelimleri, üniversite programlarının kaynakları olmalıdır (Korkut, 1984, s.4). Bu amaçla, değişik eğitim programları kişilerin hizmetine sunulmaktadır. "Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi" de bunlardan biridir. Eğitim yönetimi ise, yönetim biliminin bir alt alanıdır. Eğitim yönetimi, toplumun eğitim gereksinimini karşılamak üzere kurulan eğitim örgütünün önceden belirlenen amaçlarını gerçekleştir-

mek için etkili işletmek, geliştirmek ve yenileştirmek sürecidir (Aydın, 2001, s.155).

Eğer bir yenilik, kişinin ne kadar sınıf ve konumunu yükseltici bir etkiye sahipse kabul edilme şansı da o kadar fazla olur. Bu yüzden Türkiye'de "Tezsiz Yüksek Lisans" eğitimi de sınıf ve konum yükseltici özelliği nedeni ile rağbet görmektedir.

2547 sayılı Yükseköğretim Yasası'nda "yüksek lisans (bilim uzmanlığı, yüksek mühendislik, yüksek mimarlık, master): Bir lisans öğretimine dayalı, eğitim-öğretim ve araştırmanın sonuçlarını ortaya koymayı amaçlayan bir yükseköğretim" olarak tanımlanmıştır (YÖK, 2002, s.35). Türkiye'de üniversite, uzman gücünün hem arz hem de talep kaynağı olan bir eğitim ünitesi olarak görülmektedir. Yüksek uzman gücü, lisansüstü eğitim programları ile yetiştirilmektedir (Varış, 1973, s.21). Lisansüstü eğitim, bir bilgi alanında derinlemesine çalışarak, yüksek seviyede anlayış ve etkinliğe sahip araştırmada beceri kazanmış insan gücünü yetiştiren kademedir (Varış, 1972, s.9). Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği (çerçeve yönetmelik) yüksek lisansı, tezli ve tezsiz olarak ayırmıştır. Tezsiz yüksek lisans programının amacı "öğrenciye mesleki konularda derin bilgi kazandırmak ve mevcut bilginin uygulamada nasıl kullanılacağını göstermektir." (Karakütük, 2002a, s.55).

Beşinci beş yıllık kalkınma planında da, mevcut eğitim ve öğretim kapasitesinin tam olarak değerlendirilmesi amacıyla, insan gücü ihtiyacının yoğun olduğu alanlarda yaz okulu ve gece öğretiminin başlatılması yönünde gereken çalışmaların başlatılmasına karar verilmiştir (DPT, 1986, s.325). Böylece eğitim-öğretim kapasitesi artırılmış hem de toplumun yeni beliren ihtiyaçları da karşılanmış olmaktadır.

İnsanların çoğu, yaşamları boyunca bazı isteklerini gerçekleştirme çabası içindedir. Bunun için de, uzun yıllar okula gitme, meslekte yükselmeye çabalama, aileyi en rahat düzeyde yaşatmak ve çocukları en iyi biçimde yetiştirmek, anlamlı bir yaşamı sağlayabilmek için uğraş vermektedirler (Cüceloğlu, 2002, s.14). Yükseköğretim kurumlarının, toplumun ihtiyaç duyduğu yüksek nitelikli insan gücünü yetiştirme, bilim ve teknolojinin ilerlemesini sağlama yanında ülke sorunlarına çözüm yolları önerme ile ilgili görevleri de vardır (Korkut, 1984, s.1). Sorunların ve beklentilerin doğru algılanmasında ve tanımlanmasında ve yaşanan sorunlara yaşanan gerçekçi çözüm önerileri geliştirerek uygulamaya aktarmada, yükseköğretim kurumlarının işlevleri arasındadır. Aynı zamanda yükseköğretim kurumları toplumun ihtiyaç duyduğu üst düzey insan gücünün yetiştirilmesine de katkıda bulunmaktadır (TÜBA, 2001, s.57). Bu yüzden lisansüstü eğitimin ders programlarının "en iyi uygulamalar" tekniğinden yararlanılarak tespit edilmesi gerekir (Aktan, 2003, s.1). Çünkü bireyler eğitim ile beklentilerini karşılamaya çalışmaktadırlar. Bireyler, eğitim düzeylerini yükselterek meslek içi ilerleme ve meslek değiştirme ile değişen toplum yapısına ve ekonomik düzene uyum sağlamaya çalışmakta ve yaşam kalitesini artırma çabası göstermektedir. Bu nedenle yaşam kalitesini artırma çabası gösteren lisansüstü öğrencilerinin zihninde çeşitli kariyer olanaklarını canlandırmasına da yardım edilmeli ve buna cesaretlendirilmelidir (TÜBA, 2003, s.54). Çünkü bireyin gelecek planlarında kariyer için gelir beklentisi vardır ve öğrencilerin gelecekteki maddi kazanımları da kesin değildir (William, 1994, ss.30-35).

Ekonomik ve sosyal alanlardaki hızlı değişme ve gelişmeler, yükseköğretim kurumlarının çağın dinamizmine uygun olarak lisansüstü eğitim programlarının hedef, yöntem, yapı ve içerik bakımından yeniden düzenlemesi ve planlamasını gerektirmektedir (Korkut, 2002, s. 167).

Araştırmanın Amacı: Bu araştırmanın temel amacı; tezsiz yüksek lisans eğitiminin sorunlarını belirlemektir. Belirlenen bu temel amaca dayalı olarak, aşağıdaki sorulara cevap aranması yoluna gidilmiştir:

- 1) Tezsiz yüksek lisans eğitimine girişte öğrencilerin karşılaştıkları sorunlar nelerdir?

- 2) Tezsiz yüksek lisans eğitimine öğrencilerin giriş gerekçeleri nelerdir?
- 3) Tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin eğitim programlarının öğeleri açısından karşılaştıkları sorunlar nelerdir?
- 4) Tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin sosyal sorunları nelerdir?
- 5) Tezsiz yüksek lisans programları öğrencilerin beklentilerini ne derecede karşılamaktadır?

Araştırmanın Önemi: Bu çalışmada tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin mevcut sorunlarının ayrıntılı olarak betimlenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma, elde edilen bulgular ışığında tezsiz yüksek lisans eğitimi öğrencilerinin sorunlarına dikkat çekilmesi ve çözüm yollarının tartışılması açısından önem taşımaktadır.

Araştırmanın Sınırlılıkları: Bu araştırma, Anadolu Üniversitesi ve Osmangazi Üniversitelerinde yürütülmekte olan EYTEPE Tezsiz Yüksek Lisans programına devam eden ve mezun olan öğrenciler ile sınırlıdır. Araştırmaya Ortaöğretim Alan Öğretmenliği ve diğer branşlarda açılan tezsiz yüksek lisans programları dahil edilmemiştir.

YÖNTEM

Bu araştırmanın gerçekleştirilmesinde tarama türü araştırma modelinden yararlanılmıştır.

Evren ve Örneklem: Bu araştırmanın evrenini, Eskişehir ilindeki Anadolu Üniversitesi ve Osmangazi Üniversitelerinde EYTEPE programlarına devam eden ve mezun olan 55 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem alma yoluna gidilmemiş ve tüm evren üzerinde çalışılmıştır. Evrenin çok büyük olmaması ve daha güvenilir veriler elde edilebileceği düşüncesiyle örneklem alma yoluna gidilmeyerek "kendini örnekleyen evren" araştırmanın çalışma evreni olarak kabul edilmiştir (Çilenti, 1979, s.102). Araştırmanın gerçekleşmesinde veri toplama aracı olarak kullanılan ölçme aracı, evrenin tümüne uygulanmış, ancak ölçme aracının tamamının geri dönüşü sağlanamamıştır. Tablo 1'de araştırmanın evren ve örnekleme verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmanın Çalışma Evreni

	Evreni Oluşturan	Araştırmaya Katılan	Araştırmaya Katılmayan	Değerlendirmeye Alınan
EYTEPE öğrenci ve mezunları	55	44	11	44

Verilerin Toplanması: Araştırma için gerekli olan verilerin toplanmasında "Tezsiz Yüksek Lisans Eğitiminde Karşılaşılan Sorunları Belirleme Anketi" kullanılmıştır. Soru maddeleri, Sayın Hocam Prof. Dr. Mustafa Sağlam'ın yardımları ile oluşturulmuştur. Veri toplama aracı ile ilgili görüşlerini benden esirgemeyen Sayın Hocam Prof. Dr.

Coşkun Bayrak'a, Sayın Hocam Prof. Dr. Bekir Özer'e, Sayın Hocam Doç. Dr. Esmahan Ağaoğlu'na, Sayın Hocam Yrd. Doç. Dr. Turan Akman Erkılıç'a, Sayın Hocam Yrd. Doç. Dr. Yücel Şimşek'e, Sayın Araştırma Görevlisi Çetin Terzi'ye teşekkür ederim. Anket maddelerinin yanıtlanması işleminde "Hiç Katılmıyorum", "Az Katılıyorum", "Katılıyorum", "Çok Katılıyorum", "Pek Çok Katılıyorum" şeklinde likert türü beşli derecelendirmeden yararlanılması anlayışı benimsenmiştir.

Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması: EYTEPE öğrencilerinin anketin soru maddelerine verdikleri yanıtlar, araştırmanın amacına yönelik soruların yanıtlanmasına olanak sağlayacak istatistiksel yöntemler kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırma verilerinin istatistiksel çözümlenmesi "SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) 11.5 for Windows" paket programı kullanılarak bilgisayar ortamında gerçekleştirilmiştir. Çözümlemelerde istatistiksel teknik olarak sayı ve yüzde dağılımından yararlanılmıştır. Bulguların yorumlanmasında, %41-48 arasındaki sayısal veriler "yandan biraz az", %49-51 arasındaki veriler "yansı", %52-59 arasındaki veriler "yandan biraz çok", %60-69 arasındaki veriler "yandan oldukça çok", %70-80 arasındaki veriler "büyük bir bölümü", %81-94 arasındaki veriler "çok büyük bir bölümü" ve %95-99 arasındaki veriler de "yaklaşık tümü" olarak adlandırılmıştır.

Bulgular ve Yorumlar: Tezsiz yüksek lisans eğitiminde karşılaşılan sorunların belirlenmesinin amaçlandığı araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın amacına dönük soruların çözümü için toplanan verilerin istatistiksel teknikler kullanılarak çözümlenmesi sonucunda elde edilen bulgular ve bu bulgulara ilişkin yorumlara yer verilmiştir.

TYL Programlarına Giriş Koşullarına İlişkin Bulgular: Araştırmada yanıtı aranan ilk soru, EYTEPE öğrencilerinin programa giriş koşulları ile ilgili genel görüşlerinin neler olduğudur. Bunu belirlemek amacı ile öğrencilerin araştırma anketinde yer verilen programa giriş koşullarını tanımlayan dokuz ayrı önermeye verdikleri yanıtlar çözümlenmiştir. Çözümleme sonucunda elde edilen değerler Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2'de görüldüğü gibi, EYTEPE öğrencilerinin, "TYL programlarına girişte LES puanının belli bir ağırlığı olmalıdır." önermesi ile ilgili görüşleri alınmıştır. Bu önermeye, öğrencilerin yaklaşık tümü (%98) LES puanının belli bir ağırlığı olması gerektiği görüşünde olduklarını belirtmişlerdir.

Öğrencilere görüşlerinin sorulduğu ikinci önerme "TYL programlarına girişte Lisans başarı ortalamasının belli bir ağırlığı olmalıdır." önermesidir. Bu önermeye, öğrencilerin çok büyük bir bölümü (%92) Lisans puanının belli bir ağırlığı olması gerektiği görüşünü belirtmişlerdir.

Öğrencilere görüşleri sorulan üçüncü önerme "TYL programlarına girişte yabancı dil puanının belli bir ağırlığı

olmalıdır." önermesidir. Bu önermeye verilen yanıtlar, öğrencilerin büyük bir bölümünün (%74,7) yabancı dil puanının belli bir ağırlığı olması gerektiğine inandıkları bulgusu elde edilmiştir.

Öğrencilere görüşleri sorulan dördüncü önerme "TYL programlarında isteyenlere bilimsel hazırlık programı uygulanmalıdır." önermesidir. Bu önermeye verilen yanıtlar sonucunda, öğrencilerin çok büyük bir bölümü (%92,7) bilimsel hazırlık programı uygulanmasının gerekliliğini belirtmişlerdir.

Beşinci önerme ise "TYL programlarına girişte alan bilgisine yönelik yazılı sınav olmalıdır." önermesidir. Bu önermeye verilen yanıtlardan, öğrencilerin büyük bir bölümünün (%80) programlara girişte alan bilgisine yönelik yazılı sınav olmasını istedikleri anlaşılmaktadır.

Öğrencilere görüşleri sorulan altıncı önerme "TYL programlarına girişte alan bilgisine yönelik sözlü sınav olmalıdır." önermesidir. Bu önermeye verilen yanıtlardan elde edilen bulgu, öğrencilerin yandan oldukça çoğunun (%66,7) programa girişte alan bilgisine yönelik sözlü sınav olmasını istedikleri bulgusu elde edilmiştir.

Yedinci önerme "TYL programlarına girişte genel bilgi, beceri ve tutuma yönelik görüşme ile seçim yapılmalıdır." önermesidir. Bu önermeye verilen yanıtlardan, öğrencilerin çok büyük bir bölümünün (%86,5) programa girişte genel bilgi, beceri ve tutuma yönelik görüşme ile seçim olmasını istedikleri bulgusu ortaya çıkmaktadır.

Sekizinci önerme "TYL programlarına girişte aynı dalda lisans eğitimi koşulu aranmalıdır." önermesidir. Bu önermeye verilen yanıtlardan elde edilen bulgu, öğrencilerin yandan oldukça çoğunun (%69,3) programa girişte aynı dalda lisans eğitimi koşulunun aranmasını istedikleri bulgusudur.

Öğrencilere görüşlerinin sorulduğu son önermede "TYL programlarına girişte belli bir süre (3-5 yıl) mesleki deneyim koşulu aranmalıdır." önermesidir. Bu önermeye verilen yanıtlardan, öğrencilerin yaklaşık tümünün (%96,6) programa girişte belli bir süre (3-5 yıl) mesleki deneyim koşulu aranmasını istedikleri bulgusu elde edilmiştir.

TYL Programlarına Öğrencilerin Giriş Gerekçeleri İle İlgili Bulgular: Araştırmada, EYTEPE öğrencilerinin programa giriş gerekçelerini belirlemek amacı ile dört ayrı önermeye verdikleri yanıtlar çözümlenmiştir. Çözümleme sonucunda elde edilen değerler Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3'te görüldüğü gibi, öğrencilere ilk olarak "TYL programına mesleki konumumu yükseltmek için devam ediyorum." önermesi ile giriş gerekçeleri sorulmuştur. Bu önermeye verilen yanıtlardan elde edilen bulgu, öğrencilerin yaklaşık tümü (%96) programa giriş gerekçelerinden birinin mesleki konumlarını yükseltmek olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 2. TYL Programlarına Giriş Koşullarına İlişkin Bulgular

	1. Hiç Katılmıyorum		2. Az Katılıyorum		3. Katılıyorum		4. Çok Katılıyorum		5. Pek Çok Katılıyorum	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
1. TYL programlarına girişte LES puanının belli bir ağırlığı olmalıdır.	3	2,0	20	13,3	24	16,0	48	32,0	55	36,7
2. TYL programlarına girişte Lisans başarı ortalamasının belli bir ağırlığı olmalıdır.	12	8,0	17	11,3	38	25,3	43	28,7	40	26,7
3. TYL programlarına girişte yabancı dil puanının belli bir ağırlığı olmalıdır.	38	25,3	42	28,0	32	21,3	8	5,3	30	20,0
4. TYL programlarında isteyenlere bilimsel hazırlık programı uygulanmalıdır.	11	7,3	11	7,3	38	25,3	33	22,0	57	38,0
5. TYL programlarına girişte alan bilgisine yönelik yazılı sınav olmalıdır.	29	20,0	26	17,9	26	17,9	31	21,4	33	22,8
6. TYL programlarına girişte alan bilgisine yönelik sözlü sınav olmalıdır.	46	33,3	29	21,0	21	15,2	17	12,3	25	18,1
7. TYL programlarına girişte genel bilgi, beceri ve tutuma yönelik görüşme ile seçim yapılmalıdır.	19	13,5	33	23,4	32	22,7	22	15,6	35	24,8
8. TYL programlarına girişte aynı dalda lisans eğitimi koşulu aranmalıdır.	46	30,7	26	17,3	38	25,3	16	10,7	24	16,0
9. TYL programlarına girişte belli bir süre (3-5 yıl) mesleki deneyim koşulu aranmalıdır.	5	3,4	8	5,4	28	19,0	41	27,9	65	44,2

Tablo 3. TYL Programlarına Öğrencilerin Giriş Gereksinimleri İle İlgili Bulgular

	1. Hiç Katılmıyorum		2. Az Katılıyorum		3. Katılıyorum		4. Çok Katılıyorum		5. Pek Çok Katılıyorum	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
10. TYL programına mesleki konumumu yükseltmek için devam ediyorum.	6	4,0			30	20,0	56	37,3	58	38,7
11. TYL programlarına bireysel gelişimimi sağlamak için devam ediyorum.	1	,7	3	2,0	18	12,2	50	34,0	75	51,0
12. TYL programlarına sosyal statümü arttırmak için devam ediyorum.	10	6,8	4	2,7	33	22,4	52	35,4	48	32,7
13. TYL programlarına daha iyi koşullarda iş bulma olanağımı arttırmak için devam ediyorum.	38	25,3	23	15,3	26	17,3	23	15,3	40	26,7

Öğrencilere görüşlerinin sorulduğu on birinci önermede, "TYL programlarına bireysel gelişimimi sağlamak için devam ediyorum." önermesidir. Bu önermeye verilen yanıtlardan, öğrencilerin yaklaşık tümünün (%99,3) programa giriş gerekçelerinden birinin bireysel gelişimlerini sağlamak olduğu bulgusu ortaya çıkmaktadır.

Öğrencilere görüşlerinin sorulduğu on ikinci önermede, "TYL programlarına sosyal statümü arttırmak için devam ediyorum." önermesidir. Bu önermeye verilen yanıtlardan elde edilen bulgu, öğrencilerin çok büyük bir bölümünün (%93,2) programa giriş gerekçelerinden birinin sosyal statülerini arttırmak olduğudur.

Öğrencilere programa giriş gerekçeleri ile ilgili görüşlerinin sorulduğu son önermede, "TYL programlarına daha iyi koşullarda iş bulma olanağımı arttırmak için devam ediyorum." önermesidir. Bu önermeye verilen yanıtlardan elde edilen bulgu, öğrencilerin büyük bir bölümünün (%74,7) programa giriş gerekçelerinden birinin daha iyi koşullarda iş bulma olanağını sağlamak olduğudur.

TYL Eğitim Programlarının Öğelerine İlişkin Bulgular: Araştırmada, EYTEPE öğrencilerinin eğitim programının öğelerinin değerlendirilmesi amacı ile sorulan on dokuz ayrı önermeye verdikleri yanıtlar çözümlenmiştir. Çözümleme sonucunda elde edilen değerler Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4'te görüldüğü gibi, öğrencilere ilk olarak "TYL programında yer alan derslerin amaçları açık olarak belirlenmiştir." önermesi ile ilgili görüşleri sorulmuştur. Bu önermeye verilen yanıtlardan, öğrencilerin yaklaşık tümünün (%99,9) derslerin amaçlarının açık olarak belirlendiğini belirttikleri görülmüştür.

Öğrencilere görüşlerinin sorulduğu on beşinci önermede "TYL programında yer alan derslere ayrılan haftalık ders saatleri yeterlidir." önermesidir. Bu önermeye, öğrencilerin yaklaşık tümü (%100) programdaki haftalık ders saatlerinin yeterli olduğunu belirtmişlerdir.

Öğrencilere görüşlerinin sorulduğu on altıncı önermede "TYL programında yer alan derslerin içerikleri amaçlarına uygundur." önermesidir. Bu önermeye verilen yanıtlardan elde edilen bulgu, öğrencilerin yaklaşık tümü (%96,6) programdaki derslerin içeriklerinin amaçlarına uygun olduğunu belirtmişlerdir.

Öğrencilere görüşleri sorulan bir başka önerme ise "TYL programında yer alan derslerde uygulanan öğrenme-öğretme süreçlerinin genel olarak yeterli" olup olmadığının sorulduğu önermedir. Bu önermeye verilen yanıtlardan, öğrencilerin çok büyük bir bölümünün (%91,3) programdaki derslerde uygulanan öğrenme-öğretme süreçlerinin genel olarak yeterli olduğunu belirtmişlerdir.

Öğrencilere görüşlerinin sorulduğu on sekizinci önermede "TYL eğitimini yürüten öğretim elemanlarının tutumları öğrenmeyi olumlu etkilemektedir." önermesidir. Bu önermeye, öğrencilerin yaklaşık tümü (%98,6) programı yürüten öğretim elemanlarının tutumlarının öğrenmeyi olumlu etkilediğini belirtmişlerdir.

Öğrencilere görüşlerinin sorulduğu on dokuzuncu önermede "TYL programında ders veren öğretim elemanları mesleki yönden yeterlidir." önermesidir. Bu önermeye verilen yanıtlardan, öğrencilerin yaklaşık tümü (%100) programı yürüten öğretim elemanlarının mesleki yönden yeterli olduklarını belirtmişlerdir.

Öğrencilere görüşlerinin sorulduğu yirminci önermede "TYL eğitimini yürüten öğretim elemanlarının kullandıkları yöntem ve teknikler genelde yeterlidir." önermesidir. Bu önermeye verilen yanıtlardan elde edilen bulgu, öğrencilerin yaklaşık tümü (%100) programı yürüten öğretim elemanlarının kullandıkları yöntem ve tekniklerin yeterli olduğunu belirtmişlerdir.

Öğrencilere görüşlerinin sorulduğu bir başka önerme ise "TYL eğitimi derslerinin sunumunda öğretim elemanları çağdaş teknoloji araçlarından yararlanmaktadır." önermesidir. Bu önermeye verilen yanıtlardan, öğrencilerin çok büyük bölümü (%90) derslerin sunumunda öğretim elemanlarının çağdaş teknoloji araçlarından yararlandıklarını belirtmişlerdir.

Öğrencilere görüşlerinin sorulduğu yirmi ikinci önermede "TYL programlarında derslerin akşam saatlerinde

olması uygundur." önermesidir. Bu önermeye verilen yanıtlardan, öğrencilerin yaklaşık tümü (%95,3) derslerin akşam saatlerinde olmasının uygun olduğunu belirtmişlerdir.

Öğrencilere görüşlerinin sorulduğu yirmi üçüncü önermede "TYL eğitimindeki derslerin sunum etkinlikleri yeterlidir." önermesidir. Bu önermeye verilen yanıtlardan elde edilen bulgu, öğrencilerin yaklaşık tümü (%100) derslerin sunum etkinliklerinin yeterli olduğunu belirtmişlerdir.

Öğrencilere görüşlerinin sorulduğu yirmi dördüncü önermede "TYL programlarında derslerde hazırladığımız ödevler başarımızın değerlendirilmesinde dikkate alınmaktadır." önermesidir. Bu önermeye, öğrencilerin yaklaşık tümü (%99,9) derslerde hazırlanan ödevlerin başarılarının değerlendirilmesinde dikkate alındığını belirtmişlerdir.

Öğrencilere görüşlerinin sorulduğu bir başka önerme ise "TYL programlarında dersler ile ilgili verilen raporlardan dönüt alınmaktadır" önermesidir. Bu önermeye, öğrencilerin çok büyük bölümü (%90,7) derslerde hazırladıkları raporlardan dönüt aldıklarını belirtmişlerdir.

Öğrencilere görüşlerinin sorulduğu yirmi altıncı önermede "TYL programlarında sınavların bilgiyi ölçmeye yönelik olması başarımızı olumsuz etkilemektedir." önermesidir. Bu önermeye, öğrencilerin çok büyük bir bölümü (%90) sınavların bilgiyi ölçmeye yönelik olması nedeni ile başarılarının olumsuz etkilendiğini belirtmişlerdir.

Öğrencilere görüşlerinin sorulduğu yirmi yedinci önermede "TYL programlarında derslerin sunular şeklinde anlatılması yeterlidir." önermesidir. Bu önermeye, öğrencilerin yaklaşık tümü (%96,7) derslerin sunular şeklinde anlatılmasının yeterli olduğunu belirtmişlerdir.

Öğrencilere görüşlerinin sorulduğu yirmi sekizinci önermede "TYL programlarında ara sınav olmamalıdır." önermesidir. Bu önermeye verilen yanıtlardan, öğrencilerin çok büyük bir bölümü (%92) ara sınav olmaması gerektiği görüşünde olduklarını belirtmişlerdir.

Yirmi dokuzuncu önermede "TYL programlarında dönem sonu sınavı olmamalıdır." önermesidir. Bu önermeye verilen yanıtlardan, öğrencilerin çok büyük bir bölümü (%87,8) dönem sonu sınav olmaması gerektiği görüşünde olduklarını belirtmişlerdir.

Öğrencilere görüşlerinin sorulduğu otuzuncu önermede "TYL programlarında özgün kaynaklardan yararlanmayı gerektiren ödev olmalıdır." önermesidir. Bu önermeye verilen yanıtlardan, öğrencilerin yaklaşık tümü (%100) özgün kaynaklardan yararlanmayı gerektiren ödevler olması görüşünde olduklarını belirtmişlerdir.

Öğrencilere görüşlerinin sorulduğu otuz birinci önermede "TYL programlarında verilen ödevler ile ilgili kaynak bulmakta zorluk çekilmektedir." önermesidir. Bu önermeye, öğrencilerin çok büyük bir bölümü (%94,7) verilen ödevler ile ilgili kaynak bulmakta zorlandıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 4. TYL Eğitim Programlarının Öğelerine İlişkin Bulgular

	1. Hiç Katılmıyorum		2. Az Katılıyorum		3. Katılıyorum		4. Çok Katılıyorum		5. Pek Çok Katılıyorum	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
14. TYL programında yer alan derslerin amaçları açık olarak belirlenmiştir.			6	4,1	65	44,8	37	25,5	37	25,5
15. TYL programında yer alan derslere ayrılan haftalık ders saatleri yeterlidir.			19	12,7	48	32,0	49	32,7	34	22,7
16. TYL programında yer alan derslerin içerikleri amaçlarına uygundur.	5	3,4	12	8,1	61	41,2	45	30,4	25	16,9
17. TYL program. yer alan derslerde uygulanan öğrenme-öğretme süreçleri genel olarak yeterlidir.	13	8,7	16	10,7	48	32,0	55	36,7	18	12,0
18. TYL eğitimi yürüten öğretim elemanlarının tutumları öğrenmeyi olumlu etkilemektedir.	2	1,4	11	7,6	61	42,1	43	29,7	28	19,3
19. TYL programında ders veren öğretim elemanları mesleki yönden yeterlidir.			5	3,3	29	19,3	73	48,7	43	28,7
20. TYL eğitimi yürüten öğretim eleman. kullandıkları yöntem ve teknikler genelde yeterlidir.			40	26,7	37	24,7	45	30,0	28	18,7
21. TYL eğitimi ders. sunumunda öğretim eleman. çağdaş teknoloji araçlarından yararlanmaktadırlar.	15	10,0	22	14,7	26	17,3	57	38,0	30	20,0
22. TYL programlarında derslerin akşam saat. olması uygundur.	7	4,7	19	12,8	32	21,5	32	21,5	59	39,6
23. TYL eğitimindeki derslerin sunum etkinlikleri yeterlidir.			23	15,3	45	30,0	52	34,7	30	20,0
24. TYL programlarında derslerde hazırla. ödevler başarımızın değerlen. dikkate alınmaktadır.			20	13,3	38	25,3	44	29,3	48	32,0
25. TYL programlarında dersler ile ilgili verilen raporlardan dönüt alınmaktadır.	14	9,3	16	10,7	49	32,7	51	34,0	20	13,3
26. TYL programlarında sınavların bilgiyi ölçmeye yönelik olması başarı. olumsuz etkilemektedir.	15	10,0	25	16,7	25	16,7	49	32,7	36	24,0
27. TYL programlarında derslerin sunular şeklinde anla. yeterlidir.	5	3,3	28	18,7	60	40,0	21	14,0	36	24,0
28. TYL programlarında ara sınav olmamalıdır.	12	8,0	9	6,0	27	18,0	41	27,3	61	40,7
29. TYL programlarında dönem sonu sınavı olmamalıdır.	18	12,2	8	5,4	36	24,3	22	14,9	64	43,2
30. TYL programlarında özgün kaynaklardan yararlanmayı gerektiren ödev olmalıdır.			5	3,3	17	11,3	40	26,7	88	58,7
31. TYL programlarında verilen ödevler ile ilgili kaynak bulmakta zorluk çekilmektedir.	8	5,3	28	18,7	45	30,0	29	19,3	40	26,7
32. TYL program. öğrencilerden istenen çalışmalar çok fazladır.	5	3,4	20	13,8	39	26,9	28	19,3	53	36,6

Otuz ikinci ve son önermede ise "TYL programlarında öğrencilerden istenen çalışmalar çok fazladır." önermesidir. Bu önermeye, öğrencilerin yaklaşık tümü (%96,6) çok fazla çalışma istendiği şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir.

TYL Öğrencilerinin Sosyal Sorunları İle İlgili Bulgular

Araştırmada, EYTEPE öğrencilerinin sosyal sorunlarının belirlenmesi amacı ile dört ayrı önermeye verdikleri yanıtlar çözümlenmiştir. Çözümleme sonucunda elde edilen değerler Tablo 5'te verilmiştir.

Öğrencilere görüşlerinin sorulduğu otuz üçüncü önermede "TYL eğitiminde işim nedeni ile istenen çalışmalara yeterli zamanı ayıramıyorum." önermesidir. Bu önermeye verilen yanıtlardan, öğrencilerin çok büyük bir bölümünün (%87,9) işleri nedeni ile çalışmalara yeterli zaman ayıramadıkları bulgusu elde edilmiştir.

Öğrencilere görüşlerinin sorulduğu otuz dördüncü önermede "TYL eğitimindeki derslere, evimin uzaklığı nedeni ile yeteri kadar katılamıyorum." önermesidir. Bu önermeye verilen yanıtlardan, öğrencilerin yarıdan oldukça çoğu (%62,7) evlerinin uzaklığı nedeni ile derslere yeteri kadar katılamadıklarını belirtmişlerdir.

Öğrencilere görüşlerinin sorulduğu otuz sekizinci önermede "TYL eğitimimi ailevi durumların olumsuz etkilemektedir." önermesidir. Bu önermeye verilen yanıtlardan, öğrencilerin

Tablo 5. TYL Öğrencilerinin Sosyal Sorunları İle İlgili Bulgular

	1. Hiç Katılmıyorum		2. Az Katılıyorum		3. Katılıyorum		4. Çok Katılıyorum		5. Pek Çok Katılıyorum	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
33. TYL eğitiminde işim nedeni ile istenen çalışmalara yeterli zamanı ayıramıyorum.	18	12,1	1	,7	30	20,1	28	18,8	72	48,3
34. TYL eğitimindeki derslere, evimin uzaklığı nedeni ile yeteri kadar katılmıyorum.	56	37,3	14	9,3	25	16,7	21	14,0	34	22,7
38. TYL eğitimimi ailevi durumlarım olumsuz etkilemektedir.	32	22,5	34	23,9	30	21,1	18	12,7	28	19,7
39. TYL eğitimimi ekonomik koşullarım olumsuz etkilemektedir.	19	12,7	10	6,7	50	33,3	24	16,0	47	31,3

Öğrencilere görüşlerinin sorulduğu otuz doku-zuncu son önermede "TYL eğitimimi ekonomik koşullarım olumsuz etkilemektedir." önermesidir. Bu önermeye verilen yanıtlardan, öğrencilerin çok büyük bir bölümünün (%87,3) ekonomik koşulları nedeni ile eğitimlerinin olumsuz etkilendiği bulgusu elde edilmiştir.

TYL Programlarının Öğrenci Beklentilerini Karşılama ile İlgili Bulgular:

Araştırmada, EYTEPE programlarının öğrenci beklentilerini karşılayıp karşılamadığının belirlenmesi amacı ile on ayrı önermeye verdikleri yanıtlar çözümlenmiştir. Çözümleme sonucunda elde edilen değerler Tablo 6'da verilmiştir.

Öğrencilere görüşlerinin sorulduğu otuz beşinci önermede "TYL programlarında yabancı dilim yeterli olmadığı için yabancı kaynaklardan yararlanamıyorum." önermesidir. Bu önermeye verilen yanıtlardan, öğrencilerin çok büyük bir bölümünün (%92,4) yabancı dilleri yeterli olmadığı için yabancı kaynaklardan yararlanamadıkları bulgusu elde edilmiştir.

Öğrencilere görüşlerinin sorulduğu otuz altıncı önermede "TYL eğitiminde ön bilgilerim yetersiz kalmaktadır." önermesidir. Bu önermeye, öğrencilerin çok büyük bir bölümü (%83,3) ön bilgilerinin yetersiz kaldığı görüşünü belirtmişlerdir.

Öğrencilere görüşlerinin sorulduğu otuz yedinci önermede "TYL eğitimimi önceki öğrenim düzeyim olumsuz etkilemektedir." önermesi-

Tablo 6. TYL Programlarının Öğrenci Beklentilerini Karşılama ile İlgili Bulgular

	1. Hiç Katılmıyorum		2. Az Katılıyorum		3. Katılıyorum		4. Çok Katılıyorum		5. Pek Çok Katılıyorum	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
35. TYL programlarında yabancı dilim yeterli olmadığı için yabancı kaynaklardan yararlanamıyorum.	11	7,6			22	15,2	24	16,6	88	60,7
36. TYL eğitiminde ön bilgilerim yetersiz kalmaktadır.	25	16,7	45	30,0	31	20,7	30	20,0	19	12,7
37. TYL eğitimimi önceki öğrenim düzeyim olumsuz etkilemektedir.	65	44,8	26	17,9	37	25,5	13	9,0	4	2,8
40. TYL programlarında öğrenciler ilgi alan. göre seçmeli dersler alabilmektedirler.	33	22,8	24	16,6	35	24,1	23	15,9	30	20,7
41. TYL programı sonunda, mesleğimde ilerlemeyi bekliyorum.	5	3,4	6	4,1	44	30,1	37	25,3	54	37,0
42. TYL programı sonunda, eğitimin yönetim kademelerinde görev alacağıma inanıyorum.	23	15,3	25	16,7	34	22,7	42	28,0	26	17,3
43. TYL programı sonunda, sosyal statümün yükseleceğini düşünüyorum.	19	12,7	7	4,7	52	34,7	36	24,0	36	24,0
44. TYL programı sonunda, eğitim ile ilgili görüşlerimin gelişeceğini düşünüyorum.			6	4,0	22	14,7	28	18,7	94	62,7
45. TYL programı sonunda, maddi yararlar sağlayacağımı düşünüyorum.	35	23,3	35	23,3	25	16,7	35	23,3	20	13,3
46. TYL programı sonunda, alan bilgimin gelişeceğini düşünüyorum.			10	6,7	18	12,0	37	24,7	85	56,7

büyük bir bölümünün (%77,5) ailevi durumlarının eğitimlerini olumsuz etkilediği bulgusu elde edilmiştir.

dir. Bu önermeye verilen yanıtlardan, öğrencilerin yarıdan biraz çoğunun (%55,2) önceki öğrenim düzeylerinin olumsuzluk yarattığı bulgusu elde edilmiştir.

Öğrencilere görüşlerinin sorulduğu kırkinci önermede “TYL programlarında öğrenciler ilgi alanlarına göre seçmeli dersler alabilmektedirler.” önermesidir. Bu önermeye, öğrencilerin büyük bir bölümü (%77,2) ilgi alanlarına uygun seçmeli dersler alabildiklerini belirtmişlerdir.

Kırk birinci önermede ise “TYL programı sonunda, mesleğimde ilerlemeyi bekliyorum.” önermesidir. Bu önermeye verilen yanıtlardan, öğrencilerin yaklaşık tümünün (%96,6) programın sonunda mesleklerinde ilerlemeyi bekledikleri bulgusu elde edilmiştir.

Öğrencilere görüşlerinin sorulduğu kırk ikinci önermede “TYL programı sonunda, eğitimin yönetim kademelerinde görev alacağıma inanıyorum.” önermesidir. Bu önermeye verilen yanıtlardan, öğrencilerin çok büyük bir bölümünün (%84,7) eğitimin yönetim kademelerinde görev alabilme isteğinde oldukları bulgusu elde edilmiştir.

Öğrencilere görüşlerinin sorulduğu kırk üçüncü önermede “TYL programı sonunda, sosyal statümün yükseleceğini düşünüyorum.” önermesidir. Bu önermeye verilen yanıtlardan, öğrencilerin çok büyük bir bölümü (%87,3) sosyal statülerinin yükseleceği görüşünde olduklarını belirtmişlerdir.

Öğrencilere görüşlerinin sorulduğu kırk dördüncü önermede “TYL programı sonunda, eğitim ile ilgili görüşlerimin gelişeceğini düşünüyorum.” önermesidir. Bu önermeye, öğrencilerin yaklaşık tümü (%100) eğitim ile ilgili görüşlerinin gelişeceğini belirtmişlerdir.

Kırk beşinci önerme ise “TYL programı sonunda, maddi yararlar sağlayacağımı düşünüyorum.” önermesidir. Bu önermeye, öğrencilerin büyük bir bölümü (%76,7) maddi yararlar sağlama görüşünde olduklarını belirtmişlerdir.

Kırk altıncı ve son önermede ise “TYL programı sonunda, alan bilgimin gelişeceğini düşünüyorum.” önermesidir. Bu önermeye, öğrencilerin yaklaşık tümü (%100) alan bilgilerinin gelişeceğini görüşünde olduklarını belirtmişlerdir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın sorunu, yöntemi ve bulguları özetlenerek, bu bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuç ve sorunun çözümüne yönelik önerilere yer verilmiştir.

Sonuçlar: Tezsiz yüksek lisans eğitimine girişte öğrencilerin karşılaştıkları sorunlardan en önemlisinin, bilimsel hazırlık programının uygulanmaması nedeni ile öğrencilerin ödev ve rapor hazırlamada zorlandıkları bulgusudur.

Tezsiz yüksek lisans eğitimine öğrencilerin giriş gerekçelerinden, mesleki konularını yükseltmek, bireysel gelişimlerini sağlamak, sosyal statülerini artırmak olduğu bulguları elde edilmiştir.

Tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin eğitim programlarının öğeleri açısından karşılaştıkları sorunlardan en önemlisi ise, dönem sonu sınavları nedeni ile başarılarının olumsuz etkilendiği bulgusudur.

Tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin sosyal sorunlarından en yüksek olanı ise, evlerinin uzaklığı nedeni ile derslere yeteri kadar katılamamaları bulgusudur.

Tezsiz yüksek lisans programlarının öğrencilerin beklentilerini karşılaması yönünden ise, önceki öğrenim düzeylerinin olumsuz etkilediğini; bunun yanı sıra eğitim ve alan bilgisi ile ilgili görüşlerinin gelişeceğini düşünmeleri, mesleklerinde ilerleme görüşünde oldukları bulgularıdır.

Öneriler: Araştırmanın amacı doğrultusunda elde edilen bulgulara dayanarak şu öneriler geliştirilmiştir:

- Bu çalışma yerel olarak yapılmıştır, diğer üniversite ve tezsiz yüksek lisans programlarını kapsayacak şekilde yapılabilir.
- Bilimsel hazırlık programları ile öğrencilerin yetiştirilmeleri sağlanabilir.
- Bilgi edinme yolu olarak öğrencilerin daha çok dokümantasyon merkezleri ve kütüphaneleri kullanmalarını nedeniyle, bu merkezlerde Türkçe ve yabancı kaynaklar, içerik ve sayısal olarak yeterli duruma getirilebilir.

KAYNAKÇA

- Aydın, İnyet Pehlivan. **Yönetmel, Mesleki ve Örgütsel Etik**. 2. Baskı. Ankara: Pegem Yayıncılık, 2001.
- Aydın, Mustafa. **Eğitim Yönetimi**. 6. Baskı. Ankara: Hatiboğlu Yayınevi, 2000.
- Baloğlu, Zekai. **Türkiye’de Eğitim**. [y. y.]: Yeni Yüzyıl Kitaplığı, 1995.
- Cüceloğlu, Doğan. **Yeniden İnsan İnsana**. 27. Baskı. İstanbul: Remzi Kitabevi, 2002.
- Çilenti, Kamuran. **Eğitim Teknolojisi ve Öğretim**. Ankara, 1979.
- Devlet Planlama Teşkilatı (DPT). **Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı: 1985-1989**. Ankara: 1985.
- Karakütük, Kasım. **Öğretim Üyesi ve Bilim İnsanı Yetiştirme: Lisansüstü Öğretimin Planlaması**. 2. Baskı. Ankara: Anı Yayıncılık, 2002a.
- . “Lisansüstü Öğretimin Sorunları”, **Eğitim Araştırmaları Dergisi** 7, Nisan 2002.
- Korkut, Hüseyin. **Türk Üniversiteleri ve Üniversite Araştırmaları**. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 1984.
- . **Sorgulanan Yüksek Öğretim**. 2. Baskı. Ankara: Anı Yayıncılık, 2002.
- Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA). **Bilim Adamı Yetiştirme:Lisansüstü Eğitim**. 1. Baskı. Ankara: TÜBA Bilimsel Toplantı Serileri No:7, 2001.
- Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA). **21. Yüzyılda Bilim İnsanı Yetiştirme Üzerine Öneriler**. 1. Baskı. Ankara: TÜBA Yayınları No:4, 2003.
- Varış, Fatma. **Türkiye’de Lisans-Üstü Eğitim: Pozitif Bilimlerin Temel ve Uygulamalı Alanlarında**. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 1972.
- . **Türkiye’de Lisans-Üstü Eğitim: Sosyal Bilimlerde**. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, 1973.
- William, C. Weiler. **Economics of Education Review [Eğitim Ekonomisi Eleştirisi]**. “Expectations, Undergraduate Debt and the Decision to Attend Graduate School: a Simultaneous Model of Student Choice”, 13,1: 29-41, 1994.
- Yükseköğretim Mevzuatı** (2547 S. K.) Ankara: Yetkin Yayınları, 2002.
- <http://www.canaktan.org/egitim/universite-reform/lisansustu.htm> 22.09.2003 23.43.55